

36 933 Noodpakket energie, mobiliteit en economie

Nr. 41 Brief van de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 3 juni 2026

Als gevolg van de energieschok is er vanuit de Kamer aandacht voor de robuustheid van mobiliteit. De gestegen brandstof- en energiekosten kunnen de betaalbaarheid van mobiliteit onder druk zetten, waardoor het niet meer vanzelfsprekend is dat iedereen op een toegankelijke manier naar werk, onderwijs, familie, vrienden of voorzieningen kan reizen. Dit heeft er onder andere toe geleid dat de motie-Klaver c.s.¹ door de Kamer is aangenomen.

Het kabinet heeft in de afgelopen periode samen met vervoerders en medeoverheden een uitwerking gemaakt van een abonnement van € 49 per maand voor onbeperkt reizen met de trein in de daluren komende zomer. Beide Kamers zijn op 22 mei jl. gevraagd om in te stemmen met een beroep op artikel 2.27 van de Comptabiliteitswet, zodat voorafgaand aan autorisatie van de eerste suppletoire begroting van IenW en bijbehorende Nota van Wijziging de noodzakelijke verplichtingen aangegaan kunnen worden naar de vervoerders.² Inmiddels hebben beide Kamers met deze procedure ingestemd. Ook zijn in het Bestuurlijk Overleg van het Nationaal Openbaar Vervoer Beraad van 2 juni jl. afspraken met vervoerders en overheden over de uitvoering hiervan gemaakt. Daarmee kan nu het startsein worden gegeven voor de invoering van dit abonnement van € 49, onder de naam Nederland Dal Vrij Trein. Met deze brief ontvangt de Kamer een nadere uitwerking van het abonnement en de afspraken die hierover zijn gemaakt met de sector.

Vormgeving van het abonnement

Met Nederland Dal Vrij Trein kunnen alle reizigers in de periode van maandag 15 juni tot en met vrijdag 31 augustus 2026 voor € 49 per maand in de daluren³ onbeperkt vrij reizen bij alle treinvervoerders

¹ Kamerstuk 36 933, nr. 8.

² Kamerstuk 36933, nr. 39.

³ Doordeweeks tussen 09.00 en 16.00 uur en tussen 18.30 en 06.30 uur; in de weekenden en op feestdagen de hele dag.

in Nederland die onder een concessie rijden. Dit betekent dat het product tot en met 31 juli 2026 te koop is. Het gaat om een product voor de tweede klas; de eerste klas valt niet onder de scope van deze propositie. Het invoeren van Nederland Dal Vrij Trein kon op deze korte termijn (alleen) mogelijk worden gemaakt door zoveel mogelijk aan te sluiten bij de technische productdetails van een bestaand product, het huidige NS Flex Dal Vrij-abonnement. Dat betekent concreet dat voor bestaande abonneementhouders van NS Flex Dal Vrij (via een simpele handeling) tijdelijk een lagere prijs zal gelden. Nieuwe gebruikers van Nederland Dal Vrij Trein kunnen dit abonnement vanaf maandag 15 juni 2026 aanschaffen via de NS-webshop (op basis van 'reizen-op-rekening') en via de NS-kaartautomaten op de stations (op basis van 'reizen-op-saldo' met een persoonsgebonden OV-chipkaart).

Nederland Dal Vrij Trein is een tijdelijke maatregel, uitdrukkelijk bedoeld voor de zomerperiode. Het is om meerdere redenen niet mogelijk om deze propositie na 31 augustus 2026 door te laten lopen. De maand september is de drukste maand van het jaar voor vervoerders en het kabinet wil voorkomen dat de treinen in die drukke periode te vol worden. Daar komt bij dat Nederland Dal Vrij Trein alleen verkrijgbaar is op de OV-chipkaart. De ov-sector maakt momenteel echter de transitie naar OVpay, waarbij de OV-chipkaart wordt uitgefaseerd. In het komende najaar staan als onderdeel van deze transitie zeer grote migratiestappen op de planning. Het kabinet wil niet dat dit proces in gevaar wordt gebracht, vanwege de grote gevolgen die dat zou kunnen hebben voor dagelijks miljoenen reizigers in het hele ov.

Budget, financiële afspraken en opdrachtverlening aan NS

Zoals op 22 mei jl. aan de Kamer reeds gemeld, is voor Nederland Dal Vrij Trein een taakstellend budget van in totaal € 118 miljoen beschikbaar. Een deel van dit bedrag zal worden gereserveerd voor monitorings- en evaluatiedoelstellingen en voor onvoorziene kosten. Gedurende de actieperiode zal goed worden gemonitord hoeveel abonnementen er worden verkocht, waarbij het taakstellende budget niet overschreden mag worden. Als er overschrijding van het budget dreigt, wordt de verkoop van nieuwe abonnementen voor het gereduceerde tarief stopgezet. Het is nog niet te zeggen hoeveel mensen gebruik zullen gaan maken van dit product. Het gaat immers om een unieke maatregel, iets wat in Nederland nog niet eerder aangeboden werd.

Voor Nederland Dal Vrij Trein ontvangen de Nederlandse spoorvervoerders die concessietreinen rijden een vergoeding van het Rijk. Deze vergoeding zal worden berekend door het verschil tussen de reguliere consumentenprijs en het tijdelijk gereduceerde tarief te vermenigvuldigen met het aantal verkochte abonnementen per maand (inclusief de huidige gebruikers van NS Flex Dal Vrij voor wie in de actieperiode het gereduceerde tarief van € 49 geldt). Het Rijk zal deze vergoeding aan NS verstrekken. NS draagt zorg voor de naar rato verdeling van de vergoeding tussen de andere Nederlandse spoorvervoerders die concessietreinen rijden. Dit sluit aan bij de huidige praktijk van NS Flex Dal Vrij.

Het kabinet zal NS opdracht geven om Nederland Dal Vrij Trein samen met de andere Nederlandse spoorvervoerders in te voeren. De juridische basis voor de invoering van Nederland Dal Vrij Trein en de bijbehorende vergoeding is de Concessie voor het Hoofdrailnet 2025-2033.⁴ Het verstrekken van compensatie voor een nieuw reisproduct is verenigbaar met de Europese wet- en regelgeving rondom staatssteun, mits er geen overcompensatie plaatsvindt. Om overcompensatie en ongeoorloofde staatssteun te voorkomen verstrekt het kabinet (alleen) een vergoeding na afloop van de actieperiode op basis van het aantal daadwerkelijk verkochte abonnementen (inclusief de huidige gebruikers van NS Flex Dal Vrij voor wie in de actieperiode het gereduceerde tarief van € 49 geldt).

Omgang met prestatie-indicatoren

Als gevolg van Nederland Dal Vrij Trein kan het zo zijn dat in de actieperiode een grotere vervoersvraag zal zijn dan vooraf is voorzien. Met de vervoerders is afgesproken dat zij hun vervoersconcessies bedienen conform de reeds geplande (zomer)dienstregeling, en met een passende materieelinzet. Het ministerie van IenW en de decentrale overheden realiseren zich dat de normale sturing op prestatie-indicatoren rondom zitplaatskans, en mogelijk ook rondom punctualiteit en klantoordeel, voor zover sprake is van een significante afwijking als gevolg van Nederland Dal Vrij Trein, in deze abnormale situatie niet gevegd kan worden van spoorvervoerders. De concessieverleners vrijwaren hun concessiehouders daarom van malussen en boetes op deze prestatie-indicatoren gedurende de actieperiode, tenzij deze

⁴ In het bijzonder artikel 30, zesentwintigste lid, en artikel 76.

aantoonbaar niet samenhangen met extra reizigers als gevolg van Nederland Dal Vrij Trein.

Monitoring van effecten

Het doel van Nederland Dal Vrij Trein is om komende zomer meer mensen gebruik te laten maken met de trein, bijvoorbeeld om kennis te maken met het reizen per trein of als alternatief voor de auto. Om te monitoren of dit doel wordt gehaald, zal het kabinet de effecten van Nederland Dal Vrij Trein in kaart brengen. Naast het aantal verkochte abonnementen wil het kabinet ook inzicht in de overige effecten, zoals brandstofbesparing en betaalbaarheid. Het kabinet wil daarvoor bijvoorbeeld inzicht krijgen in de typen reizigers die gebruik maken van het abonnement, in hoeverre reizigers door deze maatregel hun reisgedrag aanpassen (zoals vaker of verder reizen, of in plaats van een andere vervoersvorm) en wat het reismotief van gebruikers is.

Aan de hand van deze monitoring is er na afloop van de actieperiode een evaluatie van Nederland Dal Vrij Trein. Het kabinet zal deze inzichten betrekken bij de verkenning naar een landelijke propositie, waartoe de motie-Klaver c.s. ook oproept. De Kamer zal vanzelfsprekend over de uitkomsten worden geïnformeerd. Het kabinet benadrukt dat een dergelijke landelijke propositie, of soortgelijke maatregelen om de doelstellingen van de motie te realiseren, niet gelijk per 1 september 2026 beschikbaar zullen zijn. Omwille van een snelle invoering van Nederland Dal Vrij Trein is nu voor deze maatregel gekozen, maar een landelijke propositie vergt nog veel gesprekken en nadere uitwerking. Er is bijvoorbeeld niet in alle concessies sprake van daluren om een product voor te ontwikkelen, waardoor deze landelijke propositie niet in alle concessies geldig kan zijn. Ook is de (structurele) financiële dekking hiervan een belangrijk aandachtspunt. Op dit moment zijn hiervoor geen middelen beschikbaar. Het kabinet gaat de komende tijd in samenwerking met het NOVB aan de slag met passende vervolmaatregelen voor het hele ov in Nederland, conform de motie-Klaver c.s.

Tot slot

Met Nederland Dal Vrij Trein wordt het reizen met de trein aantrekkelijker. Dit tijdelijke reisproduct past daarmee in het streven van het kabinet naar betaalbaar openbaar vervoer. Hopelijk

gaan veel mensen van Nederland Dal Vrij Trein gebruik maken. Het kabinet is zeer benieuwd naar de resultaten.

Op het gebied van betaalbaar openbaar vervoer werkt het kabinet verder aan een verkenning naar een landelijke propositie. Ook wordt op dit moment een onderzoek van ABDTOPConsult over de betaalbaarheid van het openbaar vervoer afgerond. Het kabinet verwacht de Kamer nog voor de zomer van 2026 nader over beide thema's te informeren.

De staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat,
A.W.H. Bertram